

Syntax: structure, semantics, function

Бухінська Т. В.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

РОЗМІР РІЗНИХ ТИПІВ РЕЧЕНЬ ЯК ОДНА ЗІ СКЛАДОВИХ СКЛАДНОСТІ СПРИЙНЯТТЯ МЕДИЧНИХ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ

Багато читачів характеризують сприйняття текстів фахової мови як щось незрозуміле і невиправдано складне. Створити текст таким чином, щоб його можна було зрозуміти без труднощів великою групою адресатів, видається заледве можливим через незнання потенційної читацької аудиторії. Розуміння тексту є не абсолютною, а відносною величиною, тобто текст є зрозумілим чи незрозумілим для кожного окремого читача.

Речення у фахових друкованих текстах порівняно з повсякденним усним мовленням є зазвичай довшими. Короткі речення, речення з лише одним сполученим дієсловом, можуть подовжуватись і ускладнюватись, розширюючи окремі фрази через так звані атрибути. З причин економії німецька наука сьогодення прагне уникати складних речень, тобто речень з кількома кінцевими дієсловами, однак незважаючи на тенденцію до номіналізації, конструкція «а-ля Кант» зовсім не вимерла.

Для вивчення статистичних характеристик синтаксичних конструкцій фахових медичних текстів сумарна вибірка склала 4923 одиниць, серед них – 3645 речень у текстах для фахівців та 1278 – у текстах для пацієнтів.

Цей обсяг вибірки достатній для отримання вірогідних результатів. Щоб визначити ступінь надійності отриманих у результаті обчислення величин, у статистиці користуються поняттям “довірлива вірогідність” та “рівень значущості” [209: 15 переб лев].

Досліджуючи особливості мови у текстах з різних галузей медицини: кардіології, онкології, судинної медицини, психосоматики, акушерства, журналів для пацієнтів, ми поділили всі речення на короткі (КР), середні (СР), довгі (ДР) та наддовгі (НДР). (див. таб.1)

Таблиця 1

	КР	СР	ДР	НДР	
Кардіологія	162	918	309	30	1419
Онкологія	72	561	120	12	765
Судинна медицина	9	159	54	-	222
гінекологія	36	213	30	-	279
психосоматика	345	543	72	-	960
Журнали для пацієнтів	279	903	96	-	1278
	903	3297	681	42	4923

Виникає запитання: чи існує відмінність у виборі розміру синтаксичних структур у досліджуваних текстах різних галузей та розділів медицини, що може ускладнити розуміння фахового тексту?

Середній розмір речення має значення насамперед для стилістичного аналізу тексту, оскільки читацьке сприйняття синтаксичної складності, легкості чи громіздкості тексту значною мірою ґрунтуються на розмірі речень. Цілком очевидно, що прості і складні речення в тексті повинні відрізнятися своїми середніми розмірами і що співвідношення простих та складних речень (так званий коефіцієнт складності, що позначається M) тісно пов'язане із середнім розміром речення [1; 38]. Важливим показником зміни розміру речення є також і зміна так званої середньої складності речень. Для встановлення глибших відмінностей у досліджуваних текстах використаємо *коефіцієнт складності M* (співвідношення простих і складних речень) у текстових масивах.

Оскільки ми розглядаємо розмір різних типів речень, ми можемо розглянути формулу в такому вигляді:

$$M = \frac{\text{к - сть цілих речень}}{\text{к - сть коротких речень}}$$

Отримані результати відображені в табл. 2

Таблиця 2

Коефіцієнт складності синтаксичних структур у різних галузях медичних текстів

галузі	кардіологія	онкологія	Судинна медицина	психосоматика	акушерство	Журнали для пацієнтів	Середній показник
M	8,76	10,6	24,7	2,78	7,75	4,58	5,45
$\bar{X}$	24,5	22,2	24,5	15,3	19,7	16,8	19,8

За даними таблиці 2, можна стверджувати, що коефіцієнт складності текстів та середня довжина речення в цих текстових масивах взаємопов'язані: зі збільшенням середньої довжини речень відбуваються збільшення коефіцієнта складності.

Як видно з табл. 2, мінімальний коефіцієнт складності речень у текстах з психосомантики – він становить лише 2,78; максимальний – у текстах з судинної медицини (24,7). Загальний коефіцієнт складності досліджених нами текстів складає 5,45, що підтверджує отримані іншими дослідниками дані про спрощення складності фахових текстів порівняно з минулими століттями. Тенденція до скорочення тексту та частин речення є динамічною характеристикою медичних типів тексту, яка стає все більш зрозумілою в процесі еволюції від наукового до популярного жанру тексту. Отже, при написанні фахових текстів важливим є не тільки відповідність критеріям ясності, чіткості, економічності, але й зрозумілості.

Підсумовуючи результати дослідження, можна констатувати, що для зрозумілості фахового тексту, важливе значення має розмір речення: при вживанні більшої кількості коротких речень (до 10 слів) тексти є дуже добре зрозумілими; при вживанні середніх речень (11- 30 слів) – зрозумілими; якщо ж у тексті переважають довгі речення (31 – 60 слів) – для читача вони важко зрозумілі; якщо тексти містять велику кількість наддовгих речень (більше 60 слів) вони стають практично незрозумілими для пересічного читача.

Беручи до уваги досить широку амплітуду коливань коефіцієнта складності речень, можемо припустити, що між вживанням синтаксичних

структур з різним ступенем складності у різних галузях існують істотні розбіжності, що можуть стати їх диференційно-стильовою рисою.

Література:

1. Акимова Г.Н. Новое в синтаксисе современного русского языка / Г.Н. Акимова. – М.: Высшая школа, 1990. – 166 с.
2. Литвиненко Н. Дослідження медичного дискурсу у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві / Н. Литвиненко // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: Збірник наукових праць : 10-річчю кафедри українознавства присвячується. – К.: Нац. авіаційний ун-т, 2009. – Вип. 17. – С. 143-152
3. Носенко И.А. Начала статистики для лингвистов / И.А. Носенко. – М.: Высшая школа, 1981. – 157 с.
4. Перебийніс В.І. Статистичні методи для лінгвістів: Навчальний посібник / В.І. Перебийніс. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 168 с.